

**Els senadors carlins de Catalunya
(1901-1923)**

ISIDRE MOLAS

Universitat Autònoma de Barcelona

Institut de Ciències Polítiques i Socials
Adscrit a la Universitat Autònoma de Barcelona

WP núm. 275
Institut de Ciències Polítiques i Socials

Barcelona, 2009

L'Institut de Ciències Polítiques i Socials (ICPS) és un consorci creat l'any 1988 per la Diputació de Barcelona i la Universitat Autònoma de Barcelona, institució aquesta última a la qual hi és adscrit a efectes acadèmics.

“Working Papers” (WP) és una de les col·leccions que edita l'ICPS, previ informe del corresponent Comitè de Lectura, especialitzada en la publicació –en la llengua original de l'autor– de treballs en elaboració d'investigacions socials, amb l'objectiu de facilitar-ne la discussió científica.

La seva inclusió en aquesta col·lecció no limita llur posterior publicació per l'autor, el qual manté en tot moment la integritat dels seus drets.

Aquest treball no pot ésser reproduït sense el permís de l'autor.

Edició: Institut de Ciències Polítiques i Socials (ICPS)
Mallorca, 244, pral. 08008 Barcelona (Espanya)
<http://www.icps.es>

© Isidre Molas

Disseny: Toni Viaplana

Impressió: a.bís

Travessera de les Corts, 251, entr. 4a. 08014 Barcelona

ISSN: 1133-8962

DL: B-21.920-09

Durant el segle XX els carlins catalans gaudiren en el Senat d'una presència superior a la que podríem esperar si valorem llur ubicació lateral dins del sistema de forces polítiques, en tant que partit antidinàstic que tenia una organització sòlida però enfrontada frontalment amb el règim. El sufragi majoritari i plurinominal tampoc no els ofería massa facilitats per a l'èxit electoral, perquè els era indispensable de fer pactes i aquests exigien tenir regidors i diputats provincials, ser flexibles i disposar, per tant, de possibles aliats, com a mínim circumstancials.

Justament aquesta notable representació obtinguda pels carlins a Catalunya en la Cambra Alta, i en part també l'entrada en d'altres institucions, guarda una certa relació amb les aliances, però només una certa relació. En primer lloc, perquè no hi havia aliances possibles si hom no tenia una força pròpia suficient, i concentrada en el territori; en segon lloc, perquè els carlistes realitzaven aliances amb partits ideològicament propers: amb la Lliga Regionalista, però també amb els partits dinàstics dins de blocs de dretes, i no solament en zones de forta presència de republicans; i finalment perquè en molts casos havien de sortir elegits només amb els propis vots.

Encara que amb més disciplina i mobilització que irradiació en l'opinió, llur força orgànica i electoral en molts indrets era considerable; i potser per aquesta raó el carlisme resultava un aliat electoral més aviat còmode per a la Lliga Regionalista amb qui li era factible de tancar acords en algunes eleccions de diputats, de diputats provincials i de regidors (més o menys relacionats els uns amb els altres) i, en especial, aliances de govern en Ajuntaments i Diputacions, o més tard en la Mancomunitat. Com és d'esperar, aquest fet facilitava l'elecció de senadors en aquells llocs on la proximitat resultava rendible a tots dos partits.

De tota manera, malgrat el treball d'organització desplegat després de l'escissió dels integristes i del viratge polític que li suposà, al "carlisme nou" no li resultà planera la penetració en les institucions durant el darrer quart del segle XIX¹. En 1891, en les primeres eleccions legislatives de la

Restauració fetes amb sufragi universal, presentà una trentena de candidats al Congrés en tot Espanya (nou a Catalunya) quatre dels quals resultaren elegits diputats (dos d'ells a Catalunya: Lluís M. de Llauder, que obtingué l'acta de Berga, i el duc de Solferino, que aconseguí la de Vic). El 1893 n'assolí set, però cap d'elles a Catalunya, on Llauder fou derrotat. No sols el Govern tractava els carlistes com una oposició antidinàstica, sinó que tenien problemes per tal de connectar amb la totalitat de l'electorat catòlic, perquè aquest no constituïa un cos polític homogeni: era un viver de vots que es repartien entre diverses opcions; al marge del carlisme, i davant seu, hi havia també la via possibilista del partit conservador i la dels integristes del Partit Catòlic Nacional, que havien deixat de tenir com a distintiva la qüestió dinàstica, i més endavant encara hi trobaria la Lliga Regionalista.

El 1896 va obtenir deu diputats a Espanya, dos d'ells a Catalunya: Josep de Suelves en la circumscripció de Tarragona i Joaquim Llorens en el districte d'Olot; i per primera vegada assolí l'elecció de dos senadors: Llauder per Girona i Tirso Olázabal per Guipúzcoa, encara que cap dels dos no arribà a prendre possessió del càrrec. En 1898 la representació, però, minvà a sis diputats (Suelves i Llorens es mantingueren) i en 1899 només n'aconseguí dos, cap d'ells a Catalunya.

Aquest recordatori dels electes carlins al Congrés de Diputats en la darrera dècada del segle XIX pot servir per fer evident la debilitat electoral en què es trobava el carlisme en produir-se la crisi de 1898. En tot cas cal recordar que per al carlisme les eleccions no foren mai en puritat una via d'accés a la gestió del poder, sinó més aviat una plataforma de mobilització i de propaganda. El "carlisme nou" desplegà una opció orientada a l'acumulació de forces, a fer la travessia del desert i a la preparació del futur "gran dia", que de tant en tant intentaven. Talment com passava amb els republicans, però sense el sector moderat que aquests havien generat, per als qui el gran dia, si mai n'hi havia seria només el resultat d'un llarg procés històric. En tot cas en 1898 no foren una alternativa de referència per a la sortida de la crisi, com tampoc no ho serien en 1917.

En l'entrada del segle XX la situació no es modificà: pocs candidats i menys electes, tot i l'existència d'una massa de seguidors àmplia i consistent, organitzada com una contra-societat, que admetia poc i malament els trànsfuges, els integristes, els mestissos i els tous. A Catalunya, en 1901, presentaren dos candidats a diputat; en 1903, vuit (cinc dels quals en una candidatura completa per la ciutat de Barcelona, feta amb el propòsit potser d'atraure els catòlics que s'havien desenganxat dels conservadors, i que en part s'havien organitzat en el Comitè de Defensa Social); i en 1905 tornaren a una concurrència simbòlica: es limitaren a presentar a Manuel Bonmatí per Girona. Pel que fa als resultats, només Suelves resultà elegit en 1901 per la circumscripció de Tarragona.

Com he insinuat, en el Senat les coses eren més difícils. Els dos senadors carlins efectius en el darrer quart del segle XIX s'hi havien incorporat en tant que senadors per dret propi: aquest fou el cas del marquès de Cerralbo i aquesta fou també la via d'incorporació en 1893 de l'hisendat Manuel de Llanza i Pignatelli, duc de Solferino, que amb Junyent encapçalava el grup més catalanista del carlisme. Aquest grup subratllaria la defensa de l'autonomia i els furs i de la llengua catalana, així com una certa proximitat tàctica amb la Lliga Regionalista, però topà molt aviat amb fortes resistències internes. La línia es mantenia encara a l'inici de la II República, però ja en una franca reculada, una reculada que s'accentuà quan amb la política laïcista i la reincorporació dels sectors mellistes i integristes, que retornaren al tronc comú, per tal d'esdevenir el partit catòlic de la contrarevolució. Alguns dirigents d'aquest sector catalanista se'n separaren ja el juny de 1931 i acabaren constituint Unió Democràtica de Catalunya (entre els quals Joan B. Roca i Caball, gendre de Junyent, i Josep M. Farré i Moregó), d'altres intentaren de mantenir la posició tradicional, com Junyent, però foren apartats de la direcció, on encara com a representant del sector s'hi mantingué Tomàs Caylà fins al seu assassinat el 1936.

He esmentat que durant el segle XIX havien resultat elegits dos senadors carlins a Catalunya, però cap dels dos no arribà a jurar el càrrec

i, per tant, no s'incorporaren a la Cambra: per Girona, el 1896 ho fou el cap de la Junta Regional del Tradicionalisme, Lluís Maria de Llauder i de Dalmases (Madrid, 8 maig 1837-Barcelona, 10 juny 1902), propietari i director de *El Correo Catalán* i *El Correo Español* i de l'editorial *La Hormiga de Oro*², que fou la figura central del carlisme català del període; i per Tarragona el 1899 ho seria Josep de Suelves i de Montagut (Tortosa, 1850-Madrid, 4 abril 1926)³, novè marquès de Tamarit i vescomte de Montserrat (títol carlí), que havia estat coronel de cavalleria durant la guerra civil, havia participat en la guerra russo-turca i havia estat ajudant de camp del pretendent. Des del gener de 1893 fins a 1901 presidí la Junta Provincial de Tarragona, i després en seguí essent l'home fort fins a l'aparició del mellisme,, encara que era Víctor Olesa qui dirigia el partit, per bé que aleshores ja residia a Madrid i tenia poca presència a Tarragona.

Es tractava de dos dels quatre diputats carlins que durant el mateix període havien estat elegits a Catalunya: (recordem que Llauder ho havia estat per Berga en 1891 i Josep de Suelves, per Tarragona-Reus-Falset en 1896 i 1898, per on en tornà a ser-ne en 1901 i 1907). El tercer dels diputats fou el duc de Solferino, elegit per Vic en 1891, qui, com he esmentat, accedí a una senadoria per dret propi; mentre que el quart, Joaquim Lloréns Fernández de Córdoba (València, 1854–Ontinyent, 1931), general de divisió carlí, elegit a Olot en 1896 i en 1898, tal com també he referit, era extern al carlisme català, que abans ja havia estat elegit per Morella en 1893 i des de 1901 fins el 1918 ho seria per Estella de manera ininterrompuda. En 1919 no seguí l'escissió mellista, però es retirà de la vida política.

Malgrat la força social organitzada i l'existència de caps locals amb una ferma vocació política, els resultats no eren massa afalagadors i les perspectives de millora remotes. La transmissió de la unitat política per la via de la socialització familiar i el reforçament d'aquesta característica gràcies al "carlisme nou" i a la creació d'una contra-societat, li asseguraren una continuïtat, una sòlida continuïtat, ajudada pels molts sacerdots i religiosos (encara que els bisbes hi guardaven una prudent distància), però el moviment tendia a una marginació progressiva: la defensa dels valors

tradicionals, del catolicisme, de l'ordre o de la propietat els acostava als altres partits de les dretes, però el legitimisme dinàstic esdevenia un element poc convincent si hom volia evitar el perill dels daltabaixos. D'altra banda, si el carlisme no es proposava la insurrecció militar, li calia evitar l'aïllament i aprendre a valorar la poc èpica gestió del dia a dia. És a dir, els calia incorporar-se a la política tal com era.

Solidaritat Catalana

El 1907, però, tot canvià com a resultat de la formació de Solidaritat Catalana⁴. Els carlins augmentaren a sis els candidats presentats al Congrés per la coalició, i tots ells resultaren elegits diputats: Marià Bordas Flaquer (Berga), Miquel Junyent i Rovira (Vic), Pere Llosas Badia (Olot), Manuel de Bofarull i de Palau (Vilademuls), Llorenç M. Alier i Cassi (Cervera) i Josep de Suelves i de Montagut (Tarragona-Reus-Falset). Sumats als vuit diputats carlins elegits en la resta d'Espanya constituïren el nucli de diputats més important que el partit assolí durant la vigència de la Constitució de 1876.

Pel que fa al Senat, Solidaritat Catalana incorporà tres candidats carlins a les seves llistes i un integrista: Emili Sicars i de Palau per Barcelona, Manuel Bonmatí de Cendra, per Girona, Epifani de Fortuny i de Carpi, baró d'Esponellà, i l'integrista Marià de Gomar i de las Infantas, per Lleida. Tots ells resultaren també elegits i prengueren possessió del càrrec; cap d'ells, però, no repetiria més tard com a candidat al Senat, potser perquè la majoria no eren veritables dirigents polítics del partit. Quan a l'activitat parlamentària desplegada: Sicars mantingué una actitud passiva i no consta que hi tingués cap intervenció; Bonmatí signà la proposició de llei del marquès de Camps sobre repoblació forestal i presentà set proposicions més sobre carreteres; Fortuny es limità a formular un prec; i Gomar formulà dos precis i presentà dues proposicions de llei. Es tracta, doncs, en conjunt, d'una actuació parlamentària més aviat discreta, almenys si la comparem amb la d'altres senadors solidaris, regionalistes o republicans, durant la legislatura.

Dos dels quatre senadors tenien més de seixanta-cinc anys i pertanyien a la generació de la tercera guerra carlina (Sicars i de Fortuny), mentre que els altres dos (Bonmatí i de Gomar) se situaven al voltant dels cinquanta-cinc anys i, per tant, es vinculaven amb la generació següent, aquella que havia viscut l'escissió de l'integrisme: de Gomar n'era un dels dirigents i Bonmatí havia participat activament en la reconstrucció del "carlisme nou" impulsat pel marquès de Cerralbo i pel duc de Solferino.

Durant els anys posteriors al trencament de Solidaritat Catalana, i potser animats per l'èxit, els tradicionalistes mantingueren llur esforç de mobilització, de vegades buscant la construcció d'un pol de dretes (en especial a la ciutat de Barcelona), de vegades intentant una reproducció de l'aliança de la Solidaritat o de fer-ho només amb la Lliga Regionalista (malgrat les resistències d'alguns, com el diputat provincial Joaquim Avellà, que mantenia coincidències sòlides amb els partits dinàstics a Valls). Don Jaume succeí en 1909 al pretendent Carles després de la mort d'aquest, però només al cap d'un temps intentà de donar al moviment un to renovat i un major activisme. En tot cas, amb una certa tenacitat primer intentaren d'impulsar la mobilització de l'opinió catòlica en oposició al laïcisme de Canalejas. Així en 1910 presentaren nou candidats al Congrés, però els resultats foren semblants als obtinguts abans de 1907: només aconseguiren dos diputats, Dalmacio Iglesias per Girona i Pere Llosas per Olot, que gaudiren de l'ajut de tota la dreta, inclosos els regionalistes.

De tota manera, els carlins seguien mantenint una sòlida i arrelada estructura de base, reunint uns amplis grups humans, encara que massa tancats i extremats per tal d'atreure en solitari suficients adhesions electorals. Com he dit abans, molts treballaven en la via de fer aliances amb els regionalistes o, en alguns llocs, amb els dinàstics; la col·laboració en les Diputacions i després en la Mancomunitat n'és una mostra. A recer dels nous temps s'obrí una fase que combinava la mobilització fora dels locals del partit i l'organització d'unes forces de xoc per tal de disputar el carrer als republicans, amb al mateix temps que intentava l'obertura de possibles aliances que els permetessin d'accedir a la representació i a la participació en els governs locals.

En 1914 la intensitat del debat sobre el rol social i polític de l'Església Catòlica havia ja minvat i l'esforç electoral dels jaumins havia baixat també per tal de situar-se més en el terreny del possible: presentaren cinc candidats al Congrés, dels quals només sortí elegit Llosas a Olot, representació que repetí en 1916.

L'escissió mellista

Les diferències internes, en especial sobre la qüestió de l'aproximació a la Lliga o la configuració d'un bloc catòlic amb mauristes i Comitè de Defensa Social, anaren tensionant el partit. La Junta Regional presidida pel duc de Solferino hagué de dimitir i el 9 de febrer de 1915 el marquès de Cerralbo en nomenà una de nova presidida per Miquel Junyent⁵. Però les tensions entre els dos sectors augmentaren i forçaren la dimissió de la nova Junta; la direcció existent fou desplaçada per tal d'incorporar també el nucli que més tard constituïria el sector mellista, en un intent d'integrar a tothom. Així el febrer de 1917 la Junta Regional de Catalunya tornà a ser presidida pel duc de Solferino i Miquel Salellas Ferrer en fou vicepresident⁶. Més bé o més malament, els dos sectors havien de conviure: d'una banda trobem Junyent i Argemí, i de l'altra, Salellas i Teodor de Mas.

Els uns tendien a anar de bracet amb la Lliga i els altres n'eren recelosos. I així visqueren la crisi de 1917, que paradoxalment no els reforçà ni molt, ni poc. El 1918 presentaren quatre candidats a diputat i aconseguiren dos diputats amb l'ajut decisiu de la Lliga: el notari Narcís Batlle per Barcelona i el comerciant Bartomeu Trías per Vic. Al Senat, en aliança amb la Lliga obtingueren, en canvi, dos senadors: Junyent i Argemí. Però la designació en 1918 d'un tercer candidat al Senat per Tarragona, que aniria encasellat, oposà tots dos sectors: mentre els primers defensaren el nom de Llosas, els segons optaren per Iglesias, un i altre havien perdut les eleccions a Olot i a Girona, igualment enfrontats amb els regionalistes. No sembla que els aires de Barcelona i de Girona anessin pel mateix camí. Hagueren de triar i els regionalistes perderen. A partir d'aquí, quan el febrer de 1919 Don Jaume apartà d'una manera

fulminant Vázquez de Mella, el líder suprem del partit, tot es precipità i el jaumisme es trencà: els mellistes se'n separaren.

L'escissió mellista de 1919 s'assentà, doncs, sobre divergències preexistents entre un sector "més" catòlic i més allunyat de la Lliga, i un sector "més" catalanista, sense que al començament la frontera fos massa definida, en especial si ens acostem al territori. Per aquesta raó les primeres reaccions, mogudes per la sorpresa, foren més aviat de commoció i trigaren un cert temps a assentar-se. El març de 1919 la Junta regional dimití; el secretari polític de Don Jaume dissolgué tots els organismes del partit i es constituí una nova Junta Regional integrada per Miquel Junyent, Lluís Argemí, Bartomeu Trías, Narcís Batlle i Joan Maria Roma⁷. Per la seva banda, el mellisme, formà un Directori⁸ amb els caps provincials de Girona (Joaquim de Solà Morales), Lleida (Rafael La Rosa) i Tarragona (Frederic Escoda), juntament amb Joaquim de Bolós, regidor de Barcelona, i Teodor de Mas, el cap a Vic, que n'esdevindrà el líder i que en 1922 s'integrà en el Comitè del Partit Catòlic Tradicionalista espanyol en tant que cap regional de Catalunya.

És a dir, el jaumisme perdé el control de tres províncies: Girona en bloc, sota la direcció de Josep Maria Vilahur i Joaquim de Solà Morales, excepte Llosas que es declarà neutral i més tard esdevindria maurista; la majoria de Tarragona amb el diputat provincial Víctor J. Olesa al davant (enfrontat a l'altre diputat provincial, Avellà, que es mantingué dins el jaumisme) i Lleida, on els dos sectors (el de La Rosa i el de Joan Lavaquial i Vicens Carbó) seguiren amb el seu enfrontament de sempre⁹. Barcelona es dividí també, però Pere Vives Garriga no aconseguí de doblegar la direcció de Miquel Junyent que mantenia la irradiació del partit des de les pàgines d'*El Correo Catalán* i la supremacia en la ciutat de Barcelona, i que es convertiria en el nou cap, ara indiscutit, del partit jaumí.

L'escissió reforçà l'orientació estratègica del partit jaumí a Catalunya de proximitat a la Lliga propugnada per Junyent i el duc de Solferino, però debilità el partit del qual se'n separà un sector important del carlisme combatiu. La veritat és que ideològicament uns i altres no eren massa diferents; deixant de banda les relacions amb la Lliga, el mellisme potser

tenia una certa tendència més sensible als militars i naturalment, com que sorgia en oposició al pretendent, en el fons era més accidentalista. El cert és cert que el mellisme s'inclinava més aviat per arribar a acords electorals amb la Unió Monàrquica Nacional i els jaumins podien decantar-se més clarament per la Lliga. Però l'afirmació es orientativa i té excepcions¹⁰, encara que *grosso modo* resulta visible. En 1919 Batlle i Trías repetiren de diputats, ara amb només tres candidats presentats¹¹; en 1920 els jaumins tornaren a presentar dos candidats a diputat, i solament sortí elegit Batlle (Trías fou derrotat i repescat en el tiquet de senadors de la Lliga com a compensació); i finalment, en 1923 només presentà a Batlle, que sortí elegit, i de sortida Trías ja anà de candidat al Senat per Girona, que era un lloc que consideraven estratègic per tal de remuntar la situació de descomposició en la província.

L'auge electoral de 1907 i la voluntat expressada en 1910 de mantenir l'empenta havien quedat molt lluny i, a més a més, el jaumisme, com a col·lectiu organitzat, quedà seriosament tocat per l'escissió mellista. Però la veritat és que de mica en mica havia anat minvant en influència política en el conjunt de les Diputacions catalanes (i per tant a partir de 1914 en la Mancomunitat), tot i que no es pot dir que retrocedís, perquè es mantenia bé en els territoris on tradicionalment comptava amb un ampli sector social afecte. En 1905, per exemple, a Catalunya tenia nou diputats provincials¹²; en 1909, onze; en 1911, tretze; en 1913, deu; en 1915, nou; en 1917 1919 i 1921 set; i en 1923, quatre (dels quals dos eren mellistes).

El descens produït en 1923 no hauria de ser atribuït només a l'escissió; podríem veure-ho també des de l'angle oposat. Les escissions poden ser valorades com l'expressió de la dificultat d'esdevenir una alternativa política real en la nova societat i el desig d'oferir una estratègia diferent. Però segur que la disputa sobre la figura del pretendent, les discrepàncies sobre les aliances electorals hi pesaren (encara que en alguna ocasió es van veure empesos uns i altres a retrobar-se en un marc més ampli), així com les passions que es desfermen sempre en el trencament de partits dotats d'una adhesió molt intensa. Però sobretot cal valorar la percepció dominant que la crisi de l'Estat oberta en 1917, tal com

ja havia passat amb la situació de 1898, no tenia res a veure amb la de 1873, i que el carlisme combatí que mantenia l'èpica del conflicte civil armat quedava lluny del tradicionalisme regionalista, més o menys coincident amb la Lliga.

El repàs de la representació en les Diputacions durant el període que tractem ens permet de comprovar els territoris on el carlisme havia aconseguit una presència destacada. Segons províncies obtingueren 17 actes a Barcelona, 14 a Girona, 7 a Lleida i 14 a Tarragona; és a dir, en proporció la seva major força residia a Girona i a Tarragona. Per circumscripcions, allí on tenien major presència era a: Falset-Gandesa, Manresa-Berga, Olot i Girona, Vic-Granollers i Tortosa-Roquetes, Mataró-Arenys, Santa Coloma de Farners, Cervera-Solsona i Valls-Montblanc.

Aquests són també els espais on aconseguí tots els seus diputats, potser perquè era allà on tenia força: quatre actes a la ciutat de Barcelona i a Olot; tres a Vic; dues a Tarragona-Reus-Falset; i una a Girona, Vilademuls i Cervera. És a dir, s'hi dibuixa un extens territori que tenia el seu centre de gravetat en la Catalunya central, que oferia també àmplies zones de debilitat, on mai no obtingueren representació en les Diputacions provincials (Vilanova-Sant Feliu del Llobregat, Igualada, La Bisbal, Balaguer i Tarragona) o bé aquesta fou mínima (Terrassa-Sabadell, Figueres, Tremp, Sort-La Seu i Reus)¹³.

La participació electoral del jaumisme en les eleccions de diputats a Corts i diputats provincials ens permet potser de valorar millor la connexió íntima entre les eleccions al Congrés, al Senat i a diputats provincials i de passada de precisar millor les zones on no sols hi tenien una adhesió més àmplia, sinó també una certa irradiació en sectors propers, que facilitava els pactes de desistiment o les aliances.

Els senadors carlins

Durant el primer quart del segle XX, els carlins/jaumins obtingueren a Catalunya deu actes al Senat (onze si comptem la de l'integrista Marià de Gomar) que correspongueren a nou senadors (que esdevenen deu si hi afegim el duc de Solferino, senador per dret propi). És a dir, només dos

senadors repetiren: Lluís Argemí i Bartomeu Trías. Cal destacar que, a grans trets, les actes de senadors carlins catalans corresponen a la meitat dels senadors que els carlins/jaumins van assolir en el conjunt d'Espanya.

Senadors carlins elegits entre 1907 i 1923

Espanya									
Carlins/Jaumins	6	3	1	1	4	2	2	1	20
Integristes	1	-	3	1	2	2	1	-	10
Mellistes						2	2	3	7
Total	7	3	4	2	6	6	5	4	37

Catalunya									
Carlins/Jaumins	07	10	14	16	18	19	21	23	Total
Carlins/Jaumins	3	1	-	-	3	1	1	1	10
Integristes	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Total	4	1	-	-	3	1	1	1	11

Senadors carlins (1903-1923)

	Circumscripció
Lluís Argemí i de Martí	Lleida 1918; Barcelona 1919
Manuel Bofarull i de Palau	Girona 1910
Manuel Bonmatí de Cendra	Girona 1907
Epifani de Fortuny i de Carpi	Lleida 1907
Marià de Gomar i de las Infantas	Lleida 1907
Dalmacio Iglesias García	Tarragona 1918
Miquel Junyent i Rovira	Barcelona 1918
Manuel de Llanza i Pignatelli, Duc de Solferino	Dret propi
Emili Sicars i de Palau	Barcelona 1907
Bartomeu Trías Comas	Barcelona 1921; Girona 1923

M'he referit abans als senadors carlins que anaren a les eleccions integrats en les candidatures de Solidaritat Catalana, vegem ara els senadors carlins entre 1910 i 1923. D'aquests, dos sortiren en tiquets de consens i, per tant, cal suposar que estigueren encasellats: el notari de Madrid Manuel Bofarull i de Palau, elegit a Girona en 1910, i el funcionari d'Hisenda de Barcelona, Dalmacio Iglesias García, elegit a Tarragona en 1918. Tots dos se situarien en els sectors més allunyats de la direcció catalanista del duc de Solferino i Junyent. Bofarull era de fet extern a l'organització catalana i Iglesias, molt lligat als nuclis més militants del

Comitè de Defensa Social, esdevingué una figura pública del mellisme. Tots dos buscaren l'escó de senador una altra vegada: Bofarull intentà de repetir a Girona en 1914 (arribà a una segona volta enfrontat amb el marquès d'Alella i, per tant, amb la Lliga) i Iglesias, a Tarragona en 1921¹⁴, però tots dos perderen.

Els altres tres senadors jaumins resultaren elegits a partir de 1918 en el marc de tiquets patrocinats també per la Lliga Regionalista. Foren: Miquel Junyent i Rovira, Lluís Argemí i de Martí i Bartomeu Trías Comas. Uns trets comuns a tots tres és que pertanyien a la direcció fidel al jaumisme, eren propers a la Lliga i corresponien a la generació de dirigents carlins que, impulsada pel duc de Solferino, havia sorgit durant les dues primeres dècades del nou segle i que havia assumit la direcció del jaumisme. En el moment de llur elecció com a senadors tenien entre 42 i 47 anys. A més a més, Argemí havia estat conseller de la Mancomunitat amb 42 anys, i Junyent i Trías tenien ja experiència parlamentària com a diputats, càrrec al que havien accedit amb 36 i 38 anys respectivament.

D'aquesta mateixa generació, encara que després seguí un altre camí, era el banquer i propietari Pere Llosas i Badia (Olot 1870-Olot 28 novembre 1955), qui havia estat diputat provincial en 1903 i quatre vegades diputat per Olot (1907, 1910, 1914, 1916), sempre com a candidat de les dretes i amb l'ajut de la Lliga, però en 1918 hi fou derrotat després de trencar amb els regionalistes. Va ser candidat al Senat per Girona el 1919 i el 1921 per la Unió Monàrquica Nacional, però perdé en totes dues ocasions. Distançat dels dos sectors tradicionalistes en pugna, seguí a Maura, qui el nomenà governador civil de les Balears (octubre 1921-abril 1922). Durant la Dictadura de Primo de Rivera arribà a ser president de la Diputació de Girona (1924), governador civil de La Corunya (maig 1925-abril 1926) i de les Illes Balears (abril 1926-febrer 1930).

A partir de 1910, doncs, excepte Bofarull que, com Llanza, Batlle i Bonmatí, pertanyia a la generació del "carlisme nou", tots els altres senadors o diputats (Junyent, Argemí, Trías, Iglesias i Llosas) havien nascut després de 1870; és a dir, corresponien a una franja d'edat més

jove i eren resultat d'una àmplia renovació dels quadres polítics realitzada pel carlisme durant aquests anys.

Si ampliem el nucli dels senadors carlins i hi afegim també els diputats a Corts i els diputats provincials més estables (els elegits en tres ocasions, és a dir amb dotze anys d'exercici del càrrec), obtindrem un conjunt que podríem considerar el nucli més sòlid de la seva direcció. No es tracta de compartiments separats: dels deu senadors cinc foren diputats (sis, si hi comptem Sicars, que n'havia estat en 1871) i tres diputats provincials (Argemí, Bonmatí i Gomar); en canvi, dels nou diputats només un (Llosas) fou diputat provincial. Però potser allò que resulta més rellevant és que els diputats provincials es divideixen en dos grans blocs: un format per persones elegides en tres ocasions, que comprèn els dirigents locals més arrelats en un territori, mentre que d'altres estigueren en la Diputació només un o dos mandats. Integren el primer bloc: Joan Pelfort i Cirera (Manresa), Lluís Pericàs i Morros (Vic), Pius de Valls i de Feliu (Sant Celoni), Joaquim de Solà-Morales Mir (Olot), Antoni de Nuix i d'Espona (Cervera), Joaquim Avellà Guardia (Valls), Víctor J. Olesa Fonollosa (Tortosa), i Daniel Serres Lorán (Móra d'Ebre). Tots ells foren figures claus en el manteniment i la direcció dels nuclis locals del carlisme. No eren els únics dirigents del partit, però la seva notable continuïtat ens assenyalen no solament les àrees de major força, sinó també alguns dels dirigents amb més arrelament. Si a aquests hi afegíssim encara els qui foren elegits en dues ocasions a una Diputació acabaríem de dibuixar el bloc dels dirigents que asseguraren una presència pública més dilatada en el temps: Joan Maria Roma Comamala (Manresa-Berga); Ferran Vilallonga Corominas (Santa Coloma de Farners); Josep Maria Vilahur Casellas (Girona) i Josep Maria Bonmatí Pujol (Girona).

La primera consideració és que durant la primera etapa del segle XX els carlins presents a les institucions no foren massa nombrosos, i els seus electes tingueren en proporció un escàs pes numèric, però com alguns d'ells passaren per més d'una representació, el seu nombre es redueix. Així si comptabilitzem tots els senadors i diputats i els diputats provincials

amb tres mandats, el total de la seva elit política la formen vint-i-dues persones.

Quines són les seves característiques? D'una manera clara s'evidencia l'existència de dos blocs cronològics, si fem abstracció de Fortuny i Sicars, que tenien una edat més avançada: aquells que pertanyen al període marcat per l'escissió integrista i la reconstrucció moderna del carlisme i aquells que constituïen el gruix dels nous dirigents nascuts en especial durant els anys setanta i que en les primeres dècades del segle XX dirigien el partit.

Elit política del carlisme català

Nom	Data naixement	Senador	Diputat	Diputat provincial
Epifani de Fortuny	Barcelona 1838	S		
Emili Sicars	Girona 1841	S	D	
Víctor J. Olesa	Tortosa c. 1848			dp
Josep de Suelves	Tarragona 1850		D	
Manuel Bofarull	Mataró 1851	S		
Manuel Bonmatí	Constantins 1853	S		dp
Antoni de Nuix	Cervera 1853			dp
Marià de Gomar	Lleida 1855	S		dp
Manuel de Llanza	Barcelona 1857	S	D	
Joan Pelfort	Manresa c.1860			dp
Joaquim de Solà-Morales	Olot 1865			dp
Narcís Batlle	Barcelona 1865		D	
Puis de Valls	Barcelona 1865			dp
Joaquim Avellà	Valls 1866			dp
Pere Llosas	Olot 1870		D	dp
Miquel Junyent	Piera 1871	S	D	
Lluís Argemí	Manresa 1873	S		dp
Lluís Pericàs	Vic 1873			dp
Bartomeu Trias	Barcelona 1876	S	D	
Dalmacio Iglesias	Santibáñez 1878	S	D	
Llorenç M. Alier	Barcelona 1878		D	
Marià Bordas	Barcelona 1878		D	
Daniel Serres	Móra d'Ebre 1891			dp

El quadre comprèn tots els senadors, tots els diputats a Corts, així com els diputats provincials que obtingueren tres mandats, ordenats segons l'any de naixement

Entre els senadors, la majoria (sis sobre deu) havien nascut fora de la ciutat de Barcelona, a l'igual que passa en el conjunt que hem destacat

com l'elit del partit (setze sobre vint-i-un), encara que en aquest cas d'una manera molt més acusada, degut a les característiques del personal polític presents a les Diputacions. De tota manera, si atenem al lloc de residència prop de la meitat residien a Barcelona.

Els deu senadors carlins, a diferència dels altres corrents polítics, ofereixen quant al lloc de naixement un ventall singular que expressa bé l'atracció de Barcelona i alhora una diversificada procedència territorial: només quatre havien nascut a la ciutat de Barcelona, mentre que tres havien nascut en municipis de la seva província, dos en la de Girona i un a Extremadura; segurament aquest és el grup dels senadors catalans menys barceloní per raó de naixement. De tota manera el predomini de la ciutat de Barcelona apareix amb claredat si atenem al lloc de residència: set residien a la ciutat de Barcelona, un a Girona, un a Lleida i un a Madrid.

Malgrat que un primer cop d'ull pot portar a pensar que existeix una gran discontinuïtat i una apreciable dosis de canvi en la representació, podem apreciar de seguida l'existència d'un elevat nivell de repetició dels noms en nivells polítics diferents. Així dels deu senadors carlins, sis havien estat abans diputats (Sicart, Llanza, Junyent, Bofarull Iglesias i Trias) i tres havien estat diputats provincials (Bonmatí, Gomar i Argemí). De tota manera aquest és un dels requisits a través del qual la llei permetia d'accedir al Senat i la via que utilitzaven la majoria dels senadors per tal d'accedir a l'escó. Però l'estabilitat passa també entre els diputats: per exemple, Batlle ho fou en quatre ocasions, així com Llosas, qui a més a més abans havia estat diputat provincial. Observem de passada com a partir de 1918, després de l'esclat provocat pel mellisme, el jaumisme aliat amb la Lliga obtingué una notable presència institucional, que gairebé monopolitza: Junyent, Argemí, Llanza, Batlle i Trias són els qui tenen escó a les Corts, només l'integrista Dalmacio Iglesias obtingué l'escó al Senat encasellat pel Govern.

Els representants carlins no coincideixen amb els sectors polítics regionalistes, conservadors i liberals en el fet de ser descendents de les famílies que havien dirigit el món polític o econòmic de la Restauració. Però en canvi molts d'ells responien a famílies tradicionals d'hisendats que

mantenien una àmplia fortalesa a nivell local: Pius de Valls, Epifani de Fortuny, Marià de Gomar, Joaquim de Solà-Morales o Antoni de Nuix. La tendència a ser fundadors de dinasties polítiques de la nova societat industrial no és acusada tampoc (excepte Llanza, Bonmatí i Fortuny, potser), malgrat el caràcter militant que desplegà i la gran força de la socialització familiar que caracteritza aquest corrent.

Pel que fa a la professió activitat econòmica principal les dades mostren un perfil molt semblant al dels polítics de l'època. Hi ha qui pensa que els carlins eren només propietaris rurals, però l'evidència és que la seva elit apareix lligada també a les professions de la societat industrial. Potser el fet que hi trobem advocats residents en capitals de comarca i hisendats pot portar-nos a pensar en un to agrari, però si atenem només a les activitats desplegades pels seus líders catalans em sembla que no resulta massa diferent de la dels altres partits conservadors; al capdavant el carlisme era també un moviment present en els centres urbans. Pel que fa als senadors la gamma és variada: tres propietaris; dos fabricants i un comerciant, dos advocats i notaris, un funcionari i un periodista. Tot resulta més moderat i matisat que el tòpic. Si passem al conjunt que hem definit com a elit política l'estructura canvia: cinc advocats i dos notaris, set propietaris rurals, tres fabricants, un comerciant i un banquer, i un periodista i un funcionari, que de tota manera segueix posant de relleu l'existència de dirigents de la societat industrial en combinació amb propietaris rurals, amb un pes notable de les persones lligades a l'exercici de professions jurídiques. Si només tinguéssim aquestes dades, sense referències sobre les seves bases socials, segurament hauríem de pensar que es tracta d'un partit conservador.

Fins i tot si atenem al total dels electes (amb un pes molt més alt dels diputats provincials i per tant de les micro-societats de l'interior), els resultats no contradiuen aquesta concepció: hi ha catorze propietaris agraris; dotze advocats i dos notaris, que predominen clarament sobre vuit fabricants i un banquer, i dos metges. És el mínim que podríem esperar d'un partit enclavat en els territoris on hi té la força. És cert que en la seva direcció hi trobem molts propietaris rurals, com Epifani de Fortuny o Pius

de Valls, però també és cert que hi ha industrials i fabricants, com Manuel Bonmatí i el seu fill Josep Maria Bonmatí, Lluís Argemí o Lluís Pericàs, comerciants com Bartomeu Trías i banquers com Pere Llosas. De tota manera, d'acord amb els patrons dominants en la política de l'època, la majoria eren advocats i propietaris, i els qui estudiaren la carrera de Dret, encara que després es dediquessin a d'altres activitats, tenen un pes molt considerable. La direcció del carlisme no era, per tant, una elit agrària diferenciada de la urbana, sinó un moviment integrat en una societat industrial, que mantenia un gran pes de vot en algunes zones rurals, que conformaven les seves elits locals d'una manera semblant a la dels conservadors, i fins i tot a la de la Lliga Regionalista. La diferència fonamental amb uns i altres, però, és el menor pes de la ciutat de Barcelona en la formació de la seva elit.

Els senadors carlins de Catalunya

Lluís Argemí i de Martí (Manresa, 21 octubre 1873-Barcelona, 8 gener 1950), elegit senador per Lleida el 1918 i per Barcelona el 1919. Havia estudiat dret i era fabricant del sector químic (conseller de "Minas del Priorato"). Fou diputat provincial de Barcelona entre 1907 i 1919 i conseller de la Mancomunitat entre 1915 i 1917. Després de la guerra civil va ser designat president de la Diputació de Barcelona (desembre 1943-gener 1946);

Manuel Bofarull i de Palau (Mataró, 21 desembre 1851-Madrid, 19 novembre 1929), senador per Girona en 1910 i candidat al Senat també per Girona en 1914. Havia estat diputat solidari per Vilademuls en 1907. Si parlem amb rigor, no es tractava d'un dirigent del carlisme català.

Manuel Bonmatí de Cendra (Constantins, 1853-Amer, 6 agost 1914), cap dels carlins de Girona i propietari de *El Norte*, Senador per Girona en 1907. Havia estat diputat provincial per Girona (1898-1903). Era propietari a Amer, on posseïa la colònia tèxtil Bonmatí. El seu fill Josep M. Bonmatí Pujol fou diputat provincial carlí per Girona en 1919 i 1923.

Epifani de Fortuny i de Carpi, baró d'Esponellà (Barcelona, 7 abril 1838-Barcelona, 7 abril 1924), propietari agrari. Senador per Lleida en

1907. Era el pare de Carles de Fortuny, dirigent de l'Institut Agrícola de Sant Isidre i destacat puntal de la Lliga Regionalista.

Marià de Gomar i de las Infantas (Lleida, 27 juliol 1855-Lleida, 25 febrer 1923), hisendat i propietari del *Diario de Lérida*. Elegit senador per Lleida en 1907. Cap del partit integrista a Lleida; havia estat diputat provincial per Sort (1896-1905).

Dalmacio Iglesias García (Santibáñez el Bajo, Extremadura, 5 desembre 1878-Barcelona, 13 gener 1933). Elegit senador per Tarragona en 1918 com a contraprestació perquè els jaumins no havien presentat candidat en la circumscripció en les legislatives i havien recomanat el vot per al tiquet dinàstic (Veciana i Nicolau). Era advocat i funcionari d'Hisenda. Havia estat diputat per Girona en 1910, districte per on també fou candidat derrotat en 1914, 1916 i 1918. Pertanyia al Comitè de Defensa Social i era del sector menys proper a la Lliga. S'integrà en el mellisme i en la Unió Monàrquica Nacional.

Miquel Junyent i Rovira (Piera, 23 desembre 1871-Barcelona, 16 agost 1936), fou elegit senador per Barcelona en 1918. Representà sempre el sector més catalanista del partit, i més proper a la Lliga Regionalista. Era advocat i director de *El Correo Catalán* des del 1903. Membre de la Junta de Solidaritat Catalana. Entre 1919 i 1933 fou el cap carlí de Catalunya. Havia estat diputat solidari per Vic (1907) i en 1922 seria regidor i tinent d'alcalde de Barcelona;

Manuel de Llanza i Pignatelli, duc de Solferino (Barcelona, 25 gener 1857-Barcelona, 18 juliol 1927), hisendat. Des de 1893 ocupà un escó a la Cambra Alta com a senador per dret propi. Presidí el Foment de la Premsa Tradicionalista, empresa creada per tal de mantenir *El Correo Catalán* després de la mort de Llauder, apadrinà la línia més catalanista del partit, que després encapçalà Miquel Junyent, el director del diari. Aquesta línia es basava en una certa proximitat amb la Lliga Regionalista i que molt aviat topà amb fortes resistències internes. Amb Junyent fou membre de la Junta de Solidaritat Catalana.

Emili Sicars i de Palau (Girona, 17 juliol 1841-Barcelona, 18 octubre 1913), advocat i propietari. Senador per Barcelona en 1907. Era un històric

del carlisme que havia estat diputat a Corts el 1871 i candidat per Girona el 1872 i 1891.

Bartomeu Trías Comas (Barcelona, 14 febrer 1876-Barcelona, 11 febrer 1965), senador per Barcelona el 1921 i per Girona el 1923. Era comerciant de cereals. Va ser gerent de *El Correo Catalán*, candidat a diputat per Igualada (1916) i diputat per Vic el 1918 i el 1919. El 1920 fou derrotat a Vic per un regionalista (Ramon Vilaplana), qui s'havia presentat com a independent, malgrat que el candidat carlí era qui tenia el vist-i-plau de la direcció de la Lliga Regionalista; per aquest motiu els regionalistes el compensaren i el feren senador per Barcelona. En 1923 fou senador per Girona.

Notes

1. Per al carlisme nou és fonamental Jordi Canal: *El carlisme català dins l'Espanya de la Restauració. Un assaig de modernització política (1888-1900)*, Eumo editorial, Vic, 1998, p. 315.
2. Lluís M. de Llauder fou un personatge clau de la recuperació del carlisme després de l'escissió dels integristes. Des del seu diari i la seva editorial esdevingué un propagandista de primer ordre, que el confirmà com a cap regional del carlisme. Sobre el seu rol com a publicista, cf. l'estudi de Jordi Canal en *El carlisme català dins l'Espanya de la Restauració*, cit., pp. 251-291.
3. Sobre Josep de Suelves cf. Joan Prats i Salas: "Carlisme i caciquisme: Josep de Suelves, marquès de Tamarit, cap carlí de les comarques de Tarragona (1890-1918)", *Estudis Altafullencs*, (Altafulla) 16, 1992, pp. 123-140.
4. La concreció de les llistes de candidates de Solidaritat Catalana provocà tensions que han estat poc subratllades, en especial degut a la distribució de candidats, que era realitzada per la Junta de la Solidaritat (formada per Miquel Junyent, el duc de Solferino, Francesc Cambó, Pere Rahola, J. Roca i Roca, Amadeu Hurtado, J. M. Vallès i Ribot i Joaquim Lluhí Rissech). Recordem que, per tal d'intentar de vorejar la tensió provocada per la revolta de l'organització provincial de Barcelona, sense desqualificar a Junyent i al Duc de Solferino, hagué de reunir-se la Junta regional de Catalunya formada per Josep Erasme de Janer, president; Marià Fortuny, president de Junta de Barcelona; Manuel Bonmatí, president de la de Girona; Antoni de Nuix i d'Espona, president de la de Lleida; Víctor Olesa, president de la de Tarragona; Alièr (pare): Martínez Vallejo: els diputats provincials Joan Pelfort, Pius de Valls i Lluís Argemí; el secretari, Llorenç Alièr (*La Vanguardia* 8.IV.1907 i *La Lucha* (Girona), 12, abril

- 1907, que publicà l'acta de la reunió). D'altra banda, no hem d'oblidar que Pere Rahola, membre del Comitè de Solidaritat i tresorer de la Lliga, que aspirava a la nominació pel districte de Vilademuls, fou sacrificat en favor d'un forani com Manuel de Bofarull, fet que provocà momentàniament la separació d'aquell de la Lliga.
5. Vicepresident: baró de Vilagaià; secretari: Josep M. Marqués; tresorer: Joaquim Gelabert; vocals els diputats provincials Pius de Valls i de Feliú; Lluís Argemí; Juan M. Roma; Lluís Pericàs i Morros. I a més, com a membres nats, els presidents provincials, els diputats i els senadors. *Llibertat*, Igualada, 20 febrer 1915.
 6. Els altres integrants de la Junta regional eren Ignasi de Ventós Mir, tresorer; Ramon Riera i Guardiola, comptador; Josep Bonet del Rí, secretari primer, Josep Maria Boada Flaquer, secretari segon; vocals: Antoni Oriol, Pius de Valls i de Feliu; Joaquim Recoder i Poy; Teodor de Mas; els senadors i diputats; i els presidents de les quatre Juntes provincials. *Llibertat*, Igualada, 3 febrer 1917.
 7. Cf. el Document oficial de destitució i nomenament de la Junta, signat per Pascual Comín, i el manifest "A los tradicionalistas", signat pels cinc membres de la Junta Regional dels jaumins. *Llibertat*, Igualada, 22 març 1919.
 8. *Diario de Gerona*, 13 març 1919.
 9. Romà Sol i Carme Torres: *Lleida en temps de la Mancomunitat de Catalunya (1913-1924)*, Virgili & Pagès, Lleida, 1989, pp. 295-299.
 10. Per exemple, en les eleccions provincials de 1921 a Vic-Granollers Manuel Puigrefagut, el candidat mellista, anà amb els regionalistes, mentre que el candidat jaumí Miquel Adell i Nadal, s'alià amb els liberals.
 11. El fabricant Joaquim Gomis Cornet no aconseguí l'acta per Berga, enfrontat amb Olano, de la UMN.
 12. Tres a Barcelona: Joan Pelfort Cirera, Manresa-Berga; Pius de Valls i de Feliu, Arenys-Mataró; i Lluís Pericàs Morros, Vic-Granollers; tres a Tarragona: Frederic Escoda Sancho, Falset; Víctor J. Olesa Fonollosa, Tortosa-Roquetes; Joaquim Avellà Guàrdia, Valls-Montblanc); dos a Girona (Pere Llosas Badia, Olot-Puigcerdà; Ferran Vilallonga Corominas, Santa Coloma de Farners) i un a Lleida (Antoni de Nuix i d'Espona, Cervera-Solsona).
 13. Entre 1901 i 1923 els diputats provincials tradicionalistes foren els següents:
Barcelona (17 actes): Lluís Argemí i de Martí (Barcelona 1907, 1911, 1915); Josep Durán Tuloch (Terrassa-Sabadell 1909); Josep Maria Marqués Sabater (Barcelona 1919); Joan Pelfort Cirera (Manresa-Berga 1901, 1905, 1909); Lluís Pericàs Morros (Vic-Granollers 1905, 1909, 1913); Manuel Puigrefagut Dou (Vic-Granollers 1921); Joan Maria Roma Comamala (Manresa-Berga 1913, 1917); Pius de Valls i de Feliu (Mataró-Arenys 1905, 1909, 1913).
Girona (14 actes): Lluís de Bolós Saderra (Olot-Puigcerdà 1911); Josep M. Bonmatí Pujol (Girona 1919, 1923); Carles Hugué Casabona (Girona 1915); Pere Llosas Badia (Olot-Puigcerdà 1903); Narcís Massaguer Riera (Santa

Coloma de Farners 1909); Lluís Pons Heras (Figueres 1913); Joaquim de Solà-Morales Mir (Olot-Puigcerdà 1907, 1915, 1919); Josep M. Vilahur Casellas (Girona 1907, 1911); Ferran Vilallonga Corominas (Santa Coloma de Farners 1905, 1917).

Lleida (6 actes): Marià de Gomar i de las Infantas (Sort-La Seu 1901); Rafael La Rosa de Ibáñez (Lleida 1915); Antoni de Nuix i d'Espona (Cervera-Solsona 1901, 1905, 1909); Alfons Piñol Salvat (Lleida 1911).

Tarragona (14 actes): Joaquim Avellà Guardia (Valls-Montblanc 1905, 1909, 1921); Jaume Compte Marimon (Falset-Gandesa 1907); Frederic Escoda Sancho (Falset-Gandesa 1903); Joaquim Ferrer Ferrer (Tortosa-Roquetes 1919); Víctor J. Olesa Fonollosa (Tortosa-Roquetes 1903, 1907, 1911); Esteve Pallejà Ferrer (Reus 1901); Miquel Sas Mor (Falset-Gandesa 1911); Daniel Serres Lorán (Falset-Gandesa 1915, 1919, 1923).

També havien obtingut actes en els darrers anys del segle XIX: Joan Pelfort en 1896 per Manresa, Marià de Gomar per Sort-La Seu i Antoni de Nuix per Cervera-Solsona en 1896; i en 1898 Manuel Bonmatí de Cendra per Girona; Víctor J. Olesa per Tortosa-Roquetes i Miquel Barceló per Falset-Gandesa.

14. En aquest cas sembla clar que, malgrat el pacte dels carlins amb els conservadors fet a la província, l'encasellat compregué Elías de Molins, Dasca i Pich, però no incorporà a Iglesias. Els telegrams publicats per Joaquim M. Molins: *Elecciones y partidos políticos en la provincia de Tarragona. 1890-1936*, vol. I, Publicacions de la Diputació de Tarragona, Tarragona, 1985, p. 203, així ho deixen entreveure. Conservadors i tradicionalistes demanaven que es respectés el pacte que havien realitzat quinze dies abans: "Junta provincial tradicionalista a Ministro de la Gobernación: Reclamamos cumplimiento pacto sobre apoyo candidato tradicionalista en el Senado a cambio nuestros apoyos en la Circunscripción y Tortosa". I "J. Prats [jefe del p. conservador en la provincia] a Ministro de Gobernación: Elementos conservadores requerimos cumplimiento pacto con tradicionalistas". Però el ministre de la Governació confirmà a Elías de Molins i a Pich, i el governador civil reclamà al Govern que indiqués als liberals que havien de votar a Elías (se suposa per tal que els conservadors votessin a Dasca).